

ДЕФИНИЦИЈЕ ОСНОВНИХ ПОЈМОВА ИЗ ОБЛАСТИ СТАНДАРДИЗАЦИЈЕ И МЕТРОЛОГИЈЕ

У складу са већим законима Босне и Херцеговине и Републике Српске и добром европском праксом важе следеће дефиниције и информације из области стандардизације и метрологије:

СТАНДАРДИЗАЦИЈА

Стандардизација- дјелатност успостављања одредаба за општу и виšekратну употребу, које се односе на постојеће или могуће проблеме, ради постизања оптималног степена уређености у датом подручју.

Напомена: постоји међународна, регионална (нпр. европска), државна (национална), покрајинска (ентитетска), гранска, фабричка и други облици стандардизације. Битно је да постоји признато тијело за доношење одговарајућих стандарда.

Стандард- документ за општу и виšekратну употребу, донесен консензусом и одобрен од признатог тијела, који садржи правила, смјернице или карактеристике активности или њихове резултате и који има за циљ постизање оптималног степена уређености у датом подручју. Нпр. Државни стандард Босне и Херцеговине је БАС–стандард, и њега је усвојило државно тијело за стандардизацију, тј. Институт за стандардизацију БиХ и исти је потпуно доступан јавности.

Принципи стандардизације у БиХ (и свијету)

- Добровољно учешће свих заинтересованих страна при припреми и доношењу стандарда,
- Добровољна примјена и кориштење стандарда,
- Консензус при доношењу,
- Приоритет заједничких интереса заинтересованих страна над појединачним,
- Транспарентност у припреми стандарда,
- Доступност стандарда јавности,
- Међусобна усаглашеност стандарда,
- Поштивање достигнутог стања (нивоа) технике и
- Поштовање правила међународних и регионалних (европских) организација за стандардизацију при доношењу, продаји и кориштењу.

Примјена свих стандарда (осим обавезујућих ЈУС стандарда који су још наснази у БиХ) **је ДОБОВОЉНА**. (Напомена: Пропис се може позвати на стандард чијом примјеном се испуњавају захтјеви прописа.)

Сваки стандард има статус интелектуалне својине и није дозвољено његово слободно копирање и умножавање.

Продаја стандарда је посебно уређена (само преко државних тијела за стандардизацију)

МЕТРОЛОГИЈА

Метрологија- научно-стручна област која се односи на мјерење.

Постоји: научна, законска и индустријска метрологија;

Законска метрологија- област метрологије која се бави мјерним јединицама, мјерним методама и мјерилима са становишта примјене обавезних техничких и законских захтјева у циљу остваривања сигурности и тачности мјерења. Ова метрологија обухвата само мјерила која се користе у областима:

- Заштите здравља људи и животиња,
- Заштите околине и техничке безбједности,
- Промета добара и услуга и заштите потрошача и
- Поступака пред управним и правосудним органима. (Сва остала подручја се сматрају индустријском, односно научном метрологијом)

Мјерење –скуп поступака којима се утврђује вриједност неке величине.

Мјерило- уређај намјењен за извођење мјерења самостално или са додатним уређајима.

Мјерни систем- функционално повезани скуп мјерила и друге мјерне опреме који служи за извођење одређених мјерења.

Оцјењивање усаглашености мјерила – низ поступака којима се утврђује (оцјењује) испуњеност прописаних метролошких својстава и употребљивост одређеног типа мјерила. (Проводи се прије пуштања мјерила на тржиште и/или употребу.)

Верификација мјерила- низ поступака којима се утврђује да ли (конкретно) мјерило испуњава прописане захтјеве. (Проводи се прије и/или после пуштања мјерила на тржиште или употребу.)

Еталон- материјализована мјера, мјерило, референтни материјал или мјерни систем намјењен да дефинише, оствари, чува или репродукује јединицу или једну или више вриједности величине која служи као референца.

Калибрација (еталонирање) – скуп поступака којима се у одређеним условима успоставља однос између вриједности величине коју показује неко мјерило и одговарајућих вриједности остварених еталоном .

Законске мјерне јединице- мјерне јединице утврђене законом и које се морају поштовати. У Босни и Херцеговини и Републици Српској то су:

1. Јединице међународног система-SI:

- Основне мјерне величине и њихове јединице (међународни **SI** систем): дужина – метар; маса- килограм; вријеме- секунда; електрична струја-ампер; термодинамичка температура- келвин; јачина свјетлости-кандела и количина материје(супстанце)- мол;
- Допунске мјерне величине и њихове јединице - угао (у равни)-радијан и просторни угао (стерадијан) и
- Изведене величине и њихове јединице (нпр: површина- квадратни метар).

2. Изнимно допуштене (нпр. за масу –тона),

3. Децималне (нпр. за масу –грам) и

4. Сложене (нпр. снага-волтампер VA).

Напомена: Све јединице имају своје међународне ознаке, а то су латинчна, углавном мала или ријетко велика слова.